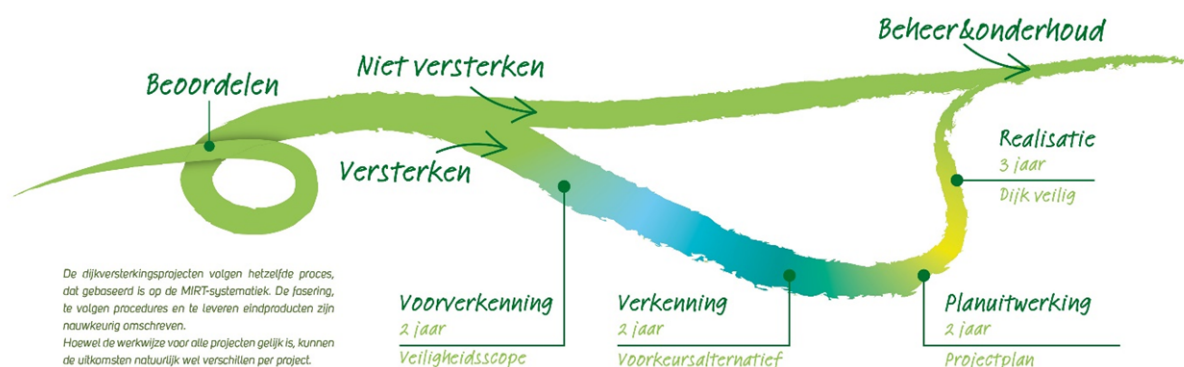

1. INLEIDING

Met dit document willen we bestuurders meenemen in de achtergrond van de te nemen besluiten voor het masterplan Gastvrije Waaldijk. In deze inleiding wordt ingegaan op het proces dat doorlopen is en dat heeft geleid tot een extra participatieproces over de uitgangspunten voor de Gastvrije Waaldijk. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de basisuitgangspunten voor de Gastvrije Waaldijk. Hoofdstuk 3 behandelt de opbrengst van de stakeholdersessie van 7 juli 2022. Hoofdstuk 4 gaat in op het vervolgproces. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies. In het document staan de benodigde besluiten omkaderd.

Participatie in de dijkversterkingsprojecten

De dijkversterkingsprojecten langs de Waaldijk doorlopen dezelfde fasen, maar hebben allemaal hun eigen tijdpad. In de eerste twee fasen verkenning en planuitwerking worden de oplossingsrichtingen bepaald. Dan is de ruimte voor inbreng uit de omgeving het grootst en wordt de participatie intensief beleefd. Naarmate de fase van planuitwerking vordert, verschuift het onderwerp van gesprek naar de uitwerking van eerder gemaakte keuzes.

Bij de dijkversterking Gorinchem-Waardenburg bijvoorbeeld, zijn we in 2017 begonnen met het informeren en betrekken van omwonenden. Bij de vaststelling van het projectplan Waterwet was het informatiegehalte van het Masterplan Gastvrije Waaldijk nog onvoldoende concreet om duidelijkheid te bieden aan de omgeving over de exacte invulling en inrichting van de dijk en de weg. Deze informatie komt wel op tijd om mee te nemen in projecten waarvoor het projectplan Waterwet op dit moment nog niet is vastgesteld. Idem voor projecten waarmee we nog niet zijn gestart, zoals het gedeelte Waaldijk tussen Sprok en Sterrenschans in de gemeente *Lingewaard*.

Dijkversterkingsproject	Goedkeuring Projectplan Waterwet	Realisatiefase
Gorinchem - Waardenburg (GoWa)	februari 2021	2021-2026 (in uitvoering)
Tiel - Waardenburg (TiWa)	juli 2021	2022-2026
Stad Tiel	januari 2022	2022-2024
Neder-Betuwe (NeBe)	ter inzage in Q4-2022	2023-2025
Wolferen – Sprok (WoS)	mei 2021	2021-2024 (in uitvoering)
Sprok-Sterrenschans-Heteren (SSH)		nog niet gestart

De aanleg van de dijkweg

Een onderdeel van de dijkversterking is de aanleg van een nieuwe weg op de dijk. In samenwerking met provincie en waterschap hebben de gemeenten tussen Nijmegen en Gorinchem de handen ineengeslagen om te onderzoeken of er naast het terugplaatsen van de huidige weg, nog andere mogelijkheden waren voor de toekomst. Het initiatief Gastvrije Waaldijk van de ANWB destijds ging

over de behoefte aan meer aandacht voor recreatief gebruik van de dijk en de beleving van de omgeving. Hierdoor kwam naast de componenten waterveiligheid en verkeersveiligheid ook de component ruimtelijke kwaliteit nadrukkelijker in beeld.

Zo is het masterplan Gastvrije Waaldijk ontstaan: een beeldkwaliteitsplan voor de hele noordelijke Waaldijk. De nadere uitwerking van het masterplan heeft plaats gevonden vanaf 2019 tot de vaststelling van de samenwerkingsovereenkomst in mei 2021 en tot op heden. Gemeentes, Provincie Gelderland en Waterschap Rivierenland hebben deze samenwerkingsovereenkomst gesloten. Ondertussen hebben de betrokken overheden en projecten hierover gecommuniceerd via de betreffende communicatiekanalen, zoals nieuwsbrieven van de dijkversterkingsprojecten en informatiebijeenkomsten. Omdat de concrete uitwerking van het masterplan langer heeft geduurd dan verwacht, heeft het gesprek erover niet in alle dijkversterkingsprojecten optimaal kunnen plaatsvinden.

Participatie in de gemeenten over de weginrichting

Parallel aan het tijdspad van de verschillende dijkversterkingsprojecten en in lijn met de eigen bestuurlijke besluitvormingsprocessen betrekken de samenwerkende gemeenten hun inwoners op verschillende manieren. Dat past in hun verantwoordelijkheid voor de verkeersmaatregelen op de dijk en gebeurt naast de communicatie en participatie over de dijkversterking.

- De gemeente *Gorinchem* heeft een online informatiebijeenkomst georganiseerd op 23 maart 2022. De geplande vervolgbijeenkomst is uitgesteld tot na de zomer. Dat houdt verband met de ingelaste ‘pas op de plaats’, die in de volgende paragraaf wordt toegelicht.
- In de gemeente *West Betuwe* zijn online informatiebijeenkomsten gehouden over de verkeersveiligheid op de beide dijkversterkingstrajecten Tiel-Waardenburg en Gorinchem-Waardenburg op 25 en 27 januari 2022. Terugkijken van de livestream en raadplegen van alle documenten kan via: <https://www.westbetuwe.nl/dijkversterking-van-de-waaldijk>. Op 15 februari is er ook een raadsinformatiebijeenkomst gehouden over de Gastvrije Waaldijk. De Gastvrije Waaldijk is ook besproken tijdens de drie bewoners-bijeenkomsten voor dijkversterking Tiel-Waardenburg op 17, 24 en 31 maart 2022. Om misverstanden te voorkomen is ook de terugkoppeling van deze bijeenkomsten opgehouden in verband met de ingelaste ‘pas op de plaats’, die in de volgende paragraaf wordt toegelicht.
- Het 2,6 kilometer lange dijkversterkingstraject in de *gemeente Tiel* is vooral binnenstedelijk maatwerk. Op 24 maart 2022 is een informatieavond gehouden.
- In de *gemeente Neder-Betuwe* was het mogelijk om het participatieproces voor de weginrichting mee te nemen in de uitwerking van het dijkontwerp. De afgelopen periode is intensief gesproken met de klankbordgroep over de weginrichting. Het dijkontwerp is toegelicht tijdens informatiemarkten op 11, 18 en 19 mei 2022.
- Naast de overleggen met de dorpsraden Slijk-Ewijk en Oosterhout, heeft de *gemeente Overbetuwe* twee inloopbijeenkomsten voor de bewoners georganiseerd over de weginrichting van de Waaldijk. Deze bijeenkomsten zijn gehouden op 4 en 5 juli in de dorpshuizen in Slijk-Ewijk en in Oosterhout.
- De situatie is anders voor de *gemeenten Nijmegen* en *Lingewaard*. Het Nijmeegse deel heeft weinig aanwonenden en de wijken die in aanbouw zijn worden voor wat betreft het gemotoriseerd verkeer niet ontsloten vanaf de dijk. In Nijmegen is daarom gekozen voor het participatieniveau informeren van aanwonenden en bijv. projectontwikkelaars. De dijkversterking in de gemeente Lingewaard (traject Sprok-Sterreschans) staat gepland in een latere fase.

Erkennen van een gevoeld tekort

Het gevoelde tekort aan *participatie* is concreet benoemd in de evaluatie van het participatieproces van de dijkversterking Gorinchem-Waardenburg. In december 2021 is het bij de bestuurders onder de aandacht gebracht in een brief van de Waaldijkers. In opeenvolgende gesprekken met bestuurders hebben deze dijkbewoners hun zorg uitgesproken en hun behoefte kenbaar gemaakt aan meer inzicht op wat er met hun inbreng met betrekking tot Gastvrije Waaldijk is gedaan.

Vervolgens hebben er meerdere gesprekken plaatsgevonden met een groep bezorgde omwonenden, die zich actief opstellen als de Verenigde Waaldijkers. Het intensieve contact sindsdien heeft de bestuurders ervan doordrongen dat de beschikbare ruimte voor participatie niet aansloot bij de verwachtingen van de bewoners. Op grond van hun jarenlange betrokkenheid bij de dijkversterkingsprojecten hadden zij zich een ander beeld gevormd van het te volgen proces voor de inrichting van de nieuwe dijkweg.

Veel onduidelijkheid over de 'auto te gast'

Uit de gesprekken werd ook een tweede aspect duidelijk: het gebruik en de invulling van het begrip 'auto te gast' is een eigen leven gaan leiden. Begrippen als 'fietser of wandelaar als hoofdgebruiker' en 'auto te gast' zijn niet het uitgangspunt van besluitvorming geweest. Ze zijn gebruikt om de recreatieve beleving van de Waaldijk meer onder de aandacht te brengen. Het gebruik van deze begrippen heeft bij bewoners andere verwachtingen gewekt, waar onvoldoende aandacht voor is geweest.

Het wegontwerp is bedoeld om alle weggebruikers duidelijk te maken dat ze op een bijzondere plek verblijven. Op de dijk ligt het accent op beleving, de dijk is niet primair bedoeld als een verkeersader. Vanuit die inrichting wordt ander rijgedrag gestimuleerd, waardoor de automobilist zich als gast gedraagt en extra oplet. In de communicatie is onvoldoende duidelijk gemaakt dat er verschillende weggebruikers zijn die één smalle ruimte moeten delen en in hun gedrag rekening moeten houden met elkaar.

Een 'pas op de plaats': de expert stakeholdersbijeenkomst verkeersveiligheid

Op basis van de twee voorgaande bevindingen hebben de bestuurders op 24 maart besloten tot een pas op de plaats. Deze is bedoeld om ruimte te geven voor inbreng over het hele traject van 80 kilometer (de lange lijn) en om duidelijk te krijgen waar de inhoudelijke bezwaren zich op richten.

Met de inzet van een extern bureau dat gespecialiseerd is in participatie is een kortdurend participatieproces van drie maanden ingericht. Dit beschikbare tijdspad wordt bepaald door de planning van de dijkversterkingsprojecten die in uitvoering zijn. De keuze voor een expert stakeholdersbijeenkomst verkeersveiligheid vormt een goede aanvulling op de lokale participatie. In de voorbereiding van deze bijeenkomst zijn twee bestuurlijke gesprekken gehouden. Het eerste gesprek was met vertegenwoordigers van de organisaties ANWB, Veilig Verkeer Nederland (VVN) en de Fietzersbond. Het tweede gesprek was met de Verenigde Waaldijkers.

Bij de expert stakeholdersbijeenkomst verkeersveiligheid op 7 juli zijn de knelpunten en oplossingsrichtingen besproken. Het externe bureau heeft van de opbrengst een analyse gemaakt, die de basis is van het advies aan de bestuurders. Deze analyse is als bijlage bij deze notitie gevoegd en wordt als onderliggend stuk gepubliceerd. Na de bestuurlijke besluitvorming op 30 augustus ontvangen alle betrokkenen de uitkomst met de inhoudelijke terugkoppeling en de onderliggende argumentatie. Het besluit en de onderliggende stukken wordt ook gepubliceerd op de projectpagina <https://www.waterschaprivierenland.nl/gastvrije-waaldijk>.

2. Uitgangspunten

Verkeersveiligheid

Het waarborgen van de verkeersveiligheid is de primaire verantwoordelijkheid van de lokale wegbeheerder. De landelijk geldende richtlijnen van het CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte zijn daarvoor het uitgangspunt. Bij het wegontwerp is het principe Duurzaam Veilig gehanteerd, dat er in eerste instantie op gericht is om ongevallen te voorkomen. Binnen Duurzaam Veilig worden functie, vormgeving en gebruik van wegen op elkaar afgestemd, zodat weggebruikers als vanzelf het gewenste verkeersgedrag gaan

vertonen. Daarnaast is de bestaande situatie als vertrekpunt gehanteerd: de weg ligt op een dijk met een beperkte kruinbreedte en moet toegankelijk zijn voor alle weggebruikers.

Voor de vertaling van deze principes in het eerste ontwerp van landschapsarchitect Okra is gebruik gemaakt van de inbreng van mobiliteitsexpert Goudappel. Bij de verdere detailuitwerking van het ontwerp hebben de verkeerskundige experts van de gemeenten, provincie en de projecten deze uitgangspunten aan de praktijk getoetst. Vervolgens heeft verkeerskundig adviesbureau Megaborn het inrichtingsvoorstel beoordeeld op verschillende verkeerskundige aspecten om de verkeersveiligheid ervan vast te stellen. Megaborn heeft de resultaten van het onderzoek beschreven in een rapport van 19 januari 2022. Het rapport is als bijlage bij deze notitie gevoegd en wordt als onderliggend stuk gepubliceerd.

Uitgangspunten masterplan Gastvrije Waaldijk

Het uitgangspunt is dat de weg zo wordt ingericht dat alle weggebruikers er veilig van gebruik kunnen maken. De weginrichting is bedoeld om te benadrukken dat de auto zich als gast dient te gedragen.

Dit principe vormt de basis van het masterplan Gastvrije Waaldijk. In de voorbereiding van de expert stakeholdersbijeenkomst verkeersveiligheid zijn de uitgangspunten expliciet voorgelegd aan ANWB, VVN en Fietzersbond. De CROW richtlijnen zijn toegepast op het wegontwerp.

Het masterplan omvat vier basis bouwstenen:

1. De **rijloper van grijs asfalt** zorgt voor een rustig en duidelijk wegbeeld, met aandacht voor wegmarkeringen op plaatsen waar ze nodig zijn. Opmerking: binnen de bebouwde kom wordt een lichtere grijs tint gehanteerd dan buiten de bebouwde kom.
2. De **grasbetonstrook aan de landzijde** functioneert als uitwijkstrook voor het wegverkeer en draagt bij aan waterveiligheid bij extreem hoogwater.
3. De **Waalband aan de rivierzijde** biedt een hogere beeldkwaliteit dan een grasbetonstrook, vestigt de aandacht op de rivier en de uiterwaarden en maakt de rustpunt/belevingspunten goed toegankelijk.
4. Op plaatsen waar het uitzicht vraagt om ervan te genieten, verbreedt de Waalband zich tot een rust- of **belevingspunt**.

Besluit: herbevestiging van de bouwstenen Gastvrije Waaldijk zoals omschreven in het Masterplan.

Deze basis bouwstenen zijn leidend bij het maken van ontwerpkeuzes. Deze keuzes moeten tijdig worden gemaakt om reeds gecontracteerde projecten niet onnodig duurder te maken. Voor sommige projecten geldt dat 1 of enkele maanden later een keuze maken al leidt tot meerkosten van enkele miljoenen euro's. Het waterschap zal in voorkomende gevallen op basis van de herbevestigde basis bouwstenen (rijloper, grasbetontegel en waalband) en een inschatting van de keuzes m.b.t. wegbreedte en belevingspunten de projecten door laten gaan teneinde dergelijke hoge kosten te voorkomen. In het ergste geval zal na afloop moeten worden bezien of en hoe zaken aangepast moeten worden.

3. Opbrengst stakeholdersessie

Analyse Bureau Stroom

De analyse van Bureau Stroom (zie bijlage 1) geeft een gestructureerd en feitelijk overzicht van datgene dat op de stakeholdersbijeenkomst is opgehaald. De analyse zelf bevat geen interpretatie van datgene dat is opgehaald.

Tijdens de stakeholdersessie zijn ook suggesties gedaan die of al in de plannen zijn verwerkt, die om redenen niet worden meegenomen of waarover op lokaal niveau beslist moet worden. Besluit en motivatie op al deze onderwerpen zijn opgenomen in de tabel in bijlage 2. In Bijlage 2 wordt dus

onderbouwd of iets alsnog in de toolbox wordt opgenomen, of juist waarom dit niet het geval is. In onderstaande alinea's wordt de opbrengst samengevat ter besluitvorming.

Opbrengst binnen de scope Gastvrije Waaldijk

Vanwege de dijkversterkingsprojecten die al in uitvoering zijn, gaat de eerste aandacht uit naar de opbrengst die binnen de scope van Gastvrije Waaldijk valt en over de weginrichting gaat.

Het BBO besluit om de volgende componenten direct toe te voegen aan de toolbox Gastvrije Waaldijk:

- **Versmallingen kunnen lokaal worden toegepast als alternatieve snelheidsremmende maatregel;**
- **Veilige oversteekplekken kunnen lokaal worden toegepast om bijvoorbeeld struinpaden te ontsluiten;**
- **Herkenbare erfaansluitingen worden toegevoegd om voorrang duidelijk te maken;**
- **Gewenst gedrag van verkeersdeelnemers op de dijk en het rekening houden met elkaar krijgt meer aandacht.**

Ook stelt het BBO vast dat een deel van de inbreng al in de toolbox Gastvrije Waaldijk is opgenomen. En er is een deel ingebracht dat niet zal worden overgenomen. De motivering van het advies is opgenomen in de bijlage.

Opbrengst buiten de scope GVWD

Tijdens de stakeholdersessie zijn ook onderwerpen aan bod gekomen die buiten de scope van Gastvrije Waaldijk vallen en waarover derhalve geen besluiten kunnen worden genomen, maar welke als advies worden meegegeven aan de gemeentes.

Verkeersstromen

Uit de analyse blijkt dat veel omwonenden het gemotoriseerd verkeer op de dijk zouden willen terugdringen. Ook VVN noemt het weren van niet-noodzakelijk autoverkeer als verreweg de belangrijkste maatregel om de veiligheid voor fietsers en voetgangers te bevorderen. Dat kan op verschillende manieren (alleen bestemmingsverkeer, knip, eenrichtingsverkeer, etc.).

Uitgangspunt voor de Gastvrije Waaldijk is echter dat de dijk beschikbaar moet zijn voor alle weggebruikers, zoals ook in de huidige situatie het geval is (zie ook alinea over 'auto te gast'). Het beïnvloeden van de hoeveelheid en/of type gemotoriseerd verkeer op de dijk zal effect hebben op het omliggende wegennet. Het valt daarmee buiten de scope van Gastvrije Waaldijk om dit te onderzoeken.

Advies: Het is aan de individuele gemeentes om een visie te ontwikkelen op c.q. onderzoek te doen naar de wenselijkheid en de effecten van het terugdringen van gemotoriseerd verkeer op de dijk.

4. Vervolgproces

Gewijzigde uitgangspunten zullen worden doorvertaald in de lokale wegontwerpen. De gemeentes zullen dit meenemen binnen de lopende participatieprocessen (bewonersavonden etc.) in afstemming met de dijkversterkingsprojecten.

5. Conclusie

De 4 basisbouwstenen van het Masterplan Gastvrije Waaldijk 2021 blijven gehandhaafd. Er is een toelichting gegeven op de uitgangspunten van de Gastvrije Waaldijk. De toolbox Gastvrije Waaldijk wordt uitgebreid met enkele elementen (zie gekaderde tekst in document). Er is een afweging gemaakt t.a.v. alle suggesties die op de stakeholderbijeenkomst van 7 juli zijn gedaan, argumentatie staat weergegeven in Bijlage 2.

Met deze toelichting en aanvulling op de uitgangspunten van de Gastvrije Waaldijk biedt de toolbox voldoende inhoud en ruimte om op de lokale dijkversterkingstrajecten afgewogen keuzes te maken voor de inrichting van een aantrekkelijke en verkeersveilige Waaldijk.

Bijlagenoverzicht

1. Motivering van de besluitvorming over de toolbox Gastvrije Waaldijk
2. Analyse Multistakeholdersessie Verkeer(sveiligheid) Gastvrije Waaldijk – Bureau Stroom, 29-07-2022
3. Verkeerskundig onderzoek Gastvrije Waaldijk – Megaborn, 19-01-2022